

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

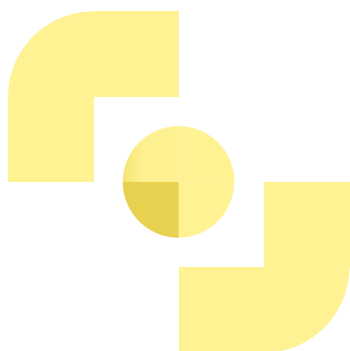
THE WORLD BANK

UKRAINE RELIEF, RECOVERY,
RECONSTRUCTION AND REFORM
TRUST FUND

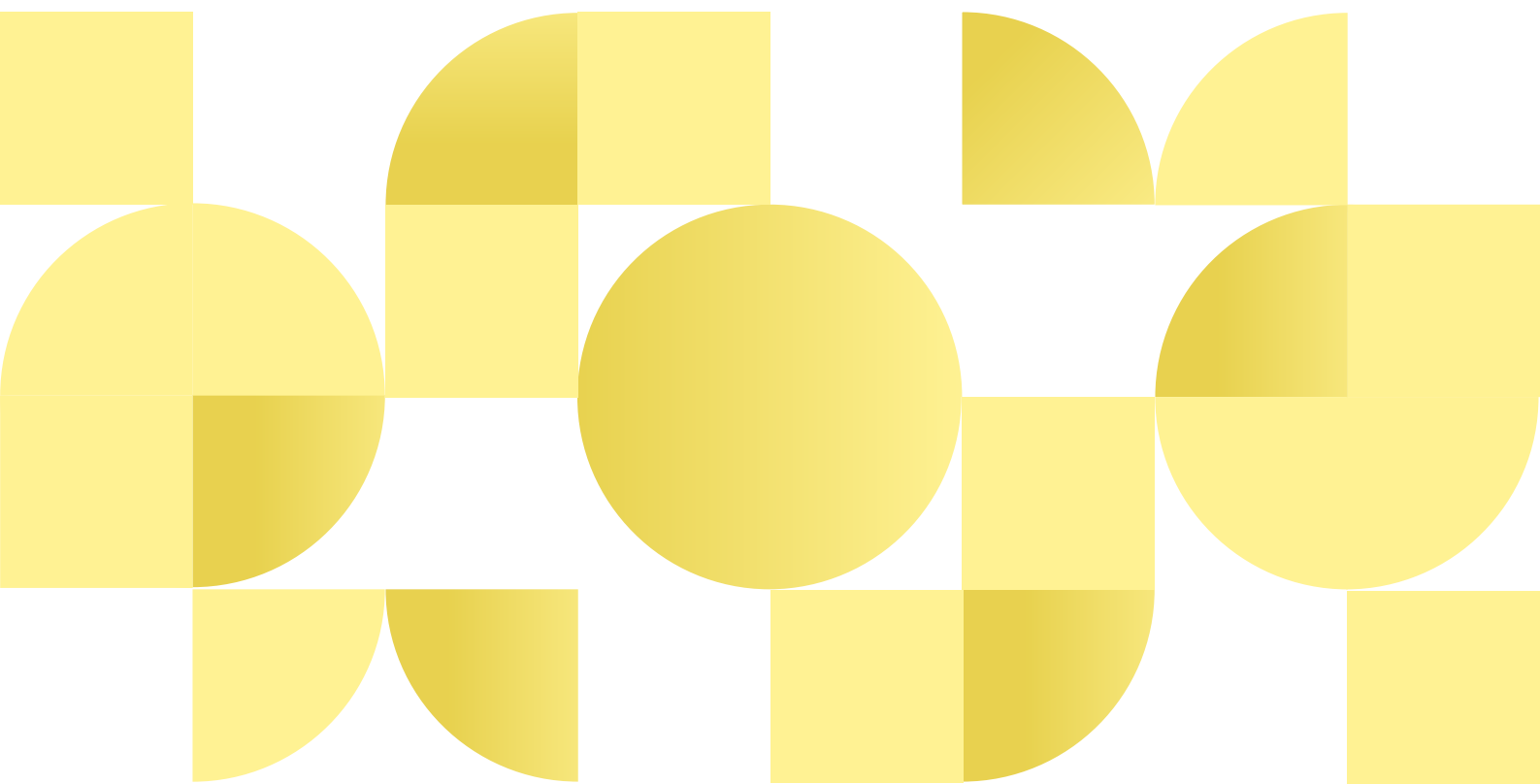

ОСВІТА
ДЛЯ ЖИТТЯ

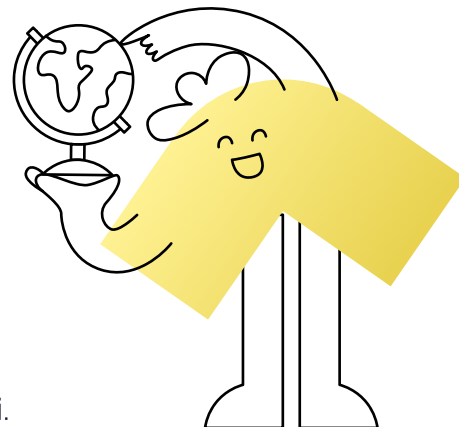
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

(ІНШОМОВНА ОСВІТА)

I. ОСОБЛИВІСТЬ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (ІНШОМОВНА ОСВІТА)

В Україні в контексті незворотності європейського та євроатлантичного курсу й прагнення до посилення інтеграційних процесів, утвердження міжнародного іміджу держави у глобалізованому світі активно підтримується вивчення іноземних мов. Вони відіграють вагомий роль у житті людини, забезпечуючи конкурентоспроможність на ринку праці, полегшуючи культурний обмін та наукове співробітництво. Опанування іноземних мов уможливорює особистісний і професійний розвиток, сприяє розширенню світогляду, удосконалює інтелектуальні й соціальні вміння, необхідні для успіху в навчанні, кар'єрі та повсякденному житті.

У цьому контексті іншомовна освіта, як складник мовно-літературної освітньої галузі, набуває особливої ваги. Згідно із Законом України «Про освіту», мовно-літературна галузь охоплює українську мову та літературу, мови й літератури корінних народів і національних меншин, а також іншомовну освіту. Саме ця галузь відповідає за формування однієї з ключових компетентностей — здатності ефективно спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами. Водночас саме іншомовна освіта є одним із провідних інструментів розвитку цієї компетентності, а саме вміння комунікувати в багатомовному та міжкультурному середовищі, що є необхідною умовою для інтеграції здобувачів / здобувачок освіти у європейський освітній, культурний і професійний простір.

Вивчення іноземних мов є обов'язковим в Україні на всіх рівнях загальної середньої освіти. Окрім цього, Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024 р.) запроваджує обов'язкове вивчення англійської мови в закладах дошкільної освіти. Хоча акцент у Законі зроблено на англійській мові як мові міжнародного спілкування, його можна розглядати як елемент ширшої стратегії розвитку іншомовної освіти, яка охоплює всі іноземні мови, що вивчають у системі освіти, та спрямована на формування багатомовності здобувачів / здобувачок освіти.

Практичне втілення державної політики у сфері мовної освіти здійснюється також через низку нормативно-правових актів, покликаних створити мотиваційні умови для підвищення рівня володіння іноземними мовами. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2025 р. № 257 визначає механізми підтримки для фахівців та фахівчинь публічного сектору, які володіють англійською мовою. Цей документ, попри фокус на одній мові, є частиною загальної стратегії підвищення якості іншомовної освіти, що відповідає завданню інтеграції України в міжнародний простір і підвищення конкурентоспроможності її громадян і громадянок.

Одним із завдань іншомовної освіти також є формування багатомовної особистості — мобільної, гнучкої, відкритої до культурного розмаїття та здатної ефективно взаємодіяти у глобалізованому світі. Друга іноземна мова — це не лише додатковий засіб комунікації, а й ефективний спосіб самовираження, розвитку критичного мислення та побудови академічної й професійної ідентичності. Зазвичай вивчення другої іноземної мови починається з 5 класу, але ця вимога втратила обов'язковість у 2014 році.

Вимоги до рівнів опанування іноземних мов у нашій країні визначені в державних стандартах початкової, базової середньої та старшої профільної освіти. Ці вимоги узгоджуються з міжнародно визнаними рівнями опанування мови, описаними у рекомендаціях Ради Європи з мовної освіти (2020).

CEFR стосується насамперед учіння і навчання та сприяє прозорості й узгодженості між стандартами, навчальними програмами, навчанням та оцінюванням у межах закладу освіти, між установами, освітніми секторами, регіонами та країнами.

З огляду на те, що традиційна модель чотирьох умінь (аудіювання, говоріння, читання, письмо) не вповні спроможна описати складну реальність комунікації, CEFR у редакції від 2020 р. класифікує комунікативну мовленнєву діяльність через способи спілкування, а саме: сприймання, продукування, взаємодію та медіацію. Така модель більш точно відображає використання мови в реальному житті. Тож саме цю модель було взято за основу під час структурування вітчизняних державних стандартів для кожного рівня загальної середньої освіти. Державні стандарти виокремлюють групи результатів, яких досягають здобувачі / здобувачки освіти у різних способах спілкування:

- сприймають усну й аудіовізуальну інформацію, зокрема й під час усної або онлайнної взаємодії та медіації;
- усно надають інформацію, висловлюють власні думки, почуття, ставлення та позицію, зокрема й під час усної або онлайнної взаємодії та медіації;
- сприймають письмовий текст, зокрема й під час писемної або онлайнної взаємодії та медіації;
- письмово надають інформацію, висловлюють власні думки, почуття, ставлення і позицію, зокрема й під час писемної або онлайнної взаємодії та медіації.

Зі зростанням мовного й культурного різноманіття суспільств CEFR надає великого значення медіації як способу спілкування, який поєднує сприймання, продукування і взаємодію. Додатковий том CEFR пропонує дескриптори комунікативних мовленнєвих активностей і вмінь з медіації тексту, понять, спілкування.

CEFR ґрунтується на принципах багатомовності та багатокультурності / мультикультурності. Користувач / користувачка мови опановує кілька мов, які взаємодіють між собою і здатні ефективно діяти в мультикультурному середовищі. Гармонійне співіснування багатьох мов може слугувати мостом до інших людей, країн і культур, сприяючи взаємопізнанню і взаєморозумінню. Успішна політика багатомовності може покращити життєві можливості громадян та громадянок, а саме: надати більше нагод для працевлаштування, полегшити доступ до послуг, сприяти взаєморозумінню через посилення міжкультурної взаємодії та соціальної згуртованості. Мовне розмаїття може стати цінним надбанням, що набуває все більшого значення в сучасному глобалізованому світі.

II. МЕТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Вимоги до обов'язкових і конкретних результатів навчання здобувачів та здобувачок освіти у додатках до Державних стандартів розроблені на основі Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти (CEFR)¹, що забезпечує узгодженість підходів до формування цілей навчання та розвитку мовленнєвих умінь учнів / учениць упродовж усього курсу іншомовної освіти. У поданих нижче таблицях сформульовано мету іншомовної освіти на різних рівнях освіти (початковому, базовому та профільному) та на кожному освітньому циклі (від адаптаційно-ігрового до профільного). Оскільки іншомовна освіта є частиною мовно-літературної освітньої галузі, то мету для ланок освіти за державними стандартами вказано спільно для всієї галузі.

Окрему увагу варто звернути на компонент медіації. У Державному стандарті профільної середньої освіти (поглиблений рівень) **медіацію** представлено як самостійну групу результатів навчання. Водночас для основного рівня профільної середньої освіти та для початкової та базової середньої освіти елементи медіації інтегровані в інші способи спілкування — сприймання інформації, усне й письмове продукування та взаємодію.

¹ Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment — Companion volume, Council of Europe, April 2020.

МЕТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ (ЗА ДЕРЖАВНИМИ СТАНДАРТАМИ)

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Метою іншомовної освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задоволення різних життєвих потреб здобувача / здобувачки освіти.

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів / читачок із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), **здатні спілкуватися** мовами корінних народів і національних меншин, **іноземними мовами** для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів / читачок із гуманістичним світоглядом, які шанують українську мову, володіють українською мовою і використовують її в повсякденному житті та в професійних сферах, розуміють важливість української мови як національної цінності та важливого атрибута української національної й громадянської ідентичності, здатні спілкуватися рідною мовою (у разі відмінності від державної), іноземними мовами, читають інформаційні та художні тексти української й зарубіжних літератур для духовного, культурного і національного самовираження, міжкультурного діалогу, збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування системи суспільно-державних (національних) цінностей України та ставлень, а також для подальшого професійного становлення, формування громадянської стійкості.

МЕТА ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ НА КОЖНОМУ ОСВІТНЬОМУ ЦИКЛІ

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

1–2 КЛАСИ (АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ)

Формування особистостей здобувачів / здобувачок освіти, здатних:

- розпізнавати знайомі слова, прості запитання та повідомлення на слух у знайомому повсякденному контексті, за умови повільного і чіткого мовлення, з опорою на міміку, жести або зображення;
- розпізнавати знайомі слова, знаки та фрази в супроводі зображень у добре знайомому контексті (наприклад, меню із зображеннями, вивіски), що ілюструють значення;
- розповідати про себе за допомогою коротких фраз, передаючи базову особисту інформацію (ім'я, родина, улюблене заняття);
- ставити й відповідати на запитання про себе та повсякденні ситуації, використовуючи прості шаблонні вислови й покладаючись на жести для підтримки розуміння;
- надавати базову особисту інформацію (наприклад, ім'я, адресу, дані про родину) за допомогою коротких фраз у, наприклад, записках, за потреби використовуючи словник;
- створювати в безпечному онлайн-середовищі прості онлайн-привітання й повідомлення про себе за допомогою шаблонних фраз або з використанням перекладача чи вибору з меню.

3–4 КЛАСИ (ОСНОВНИЙ ЦИКЛ)

Формування особистостей здобувачів / здобувачок освіти, здатних:

- розуміти дуже повільне і чітко артикульоване мовлення на знайомі теми, а також сприймати конкретну інформацію (місце, час) у простих усних повідомленнях, за умови наявності пауз для осмислення змісту;
- розуміти дуже короткі, прості тексти, що складаються з окремих фраз, знайомих слів і виразів, з повторним перечитуванням за потреби для засвоєння змісту;
- створювати прості фрази про знайомих людей, предмети або місця без зв'язного висловлювання;
- складати прості фрази та речення, а також передавати особисту інформацію (уподобання, родина, домашні улюбленці) за допомогою базової лексики;
- взаємодіяти у простій формі з можливістю ставити й відповідати на запитання в знайомих ситуаціях, використовуючи короткі фрази та повтори для забезпечення розуміння;
- запитувати й передавати прості особисті дані письмово (наприклад, написати коротке повідомлення);
- створювати дуже прості особисті повідомлення онлайн (про вподобання, хобі), використовувати шаблонні вислови для реагування (подяка, вибачення);
- демонструвати за допомогою простих слів / знаків і невербальних засобів інтерес до ідеї та передавати базову передбачувану інформацію в коротких повідомленнях, знаках, постерах або програмах.

БАЗОВА СЕРЕДНЯ ОСВІТА

5–6 КЛАСИ (АДАПТАЦІЙНИЙ)

Формування особистостей здобувачів / здобувачок освіти, здатних:

- розуміти фрази й вислови на теми, пов'язані з особистим життям (особиста

7–9 КЛАСИ (БАЗОВЕ ПРЕДМЕТНЕ НАВЧАННЯ)

Формування особистостей здобувачів / здобувачок освіти, здатних:

- розуміти основну та конкретну інформацію в усному мовленні

інформація, покупки, орієнтація в місті, робота), якщо мовлення чітке й повільне; - розуміти короткі, прості тексти на знайомі теми із часто вживаною лексикою (наприклад, інструкції, оголошення, листівки); - створювати прості усні описи людей, умов життя чи навчання, повсякденних справ, уподобань, використовуючи короткі речення, з'єднані простими сполучниками; - створювати низку простих речень і фраз, пов'язаних простими сполучниками (наприклад, «і», «але», «тому що») для опису знайомих тем; - підтримувати коротку розмову в передбачуваних повсякденних ситуаціях, ставити запитання та обмінюватися простими думками й інформацією на знайомі теми (навчання, вільний час, події); - складати короткі, прості, шаблонні записки, що стосуються нагальних потреб у повсякденному житті (наприклад, повідомлення, прохання, нагадування); - брати участь в елементарному соціальному онлайн-спілкуванні (наприклад, у віртуальних листівках, чатах, повідомленнях), використовуючи базову лексику, навіть за умови опори на онлайн-перекладач; - підтримувати взаємодію, передаючи зміст коротких, чітко структурованих текстів на знайомі, повсякденні теми, а також за потреби просити пояснення та описувати суть проблеми простими словами.	на знайомі теми (робота, школа, дозвілля), якщо мовлення чітке; - читати з розумінням тексти на знайомі теми, що відповідають сфері інтересів учнів / учениць; - вільно підтримувати діалог на знайомі теми, логічно структуруючи висловлювання в послідовність пунктів; - писати зв'язні тексти на знайомі теми, поєднуючи окремі фрази та речення в логічно послідовне висловлення; - взаємодіяти впевнено в повсякденних ситуаціях, обмінюватися, перевіряти та підтверджувати інформацію, пояснювати проблеми й висловлювати думки щодо почутої інформації; - писати особисті листи та записки з метою передання або запиту важливої для себе інформації, аргументуючи її значущість; - створювати особисті повідомлення про досвід, події й емоції, реагувати на коментарі інших з відповідною деталізацією, попри можливі лексичні обмеження; - підтримувати взаємодію, передаючи зміст коротких, чітко структурованих текстів на знайомі, повсякденні теми, а також за потреби просити пояснення й описувати суть проблеми простими словами.
---	--

ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА

10 КЛАС (ПРОФІЛЬНО-АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ)	11-12 КЛАСИ (ПРОФІЛЬНИЙ ЦИКЛ)
Формування особистостей здобувачів / здобувачок освіти, здатних: - розуміти головні ідеї усного повідомлення, зокрема аргументовані висловлення на конкретні й абстрактні теми, у стандартному мовленні або знайомому варіанті, з урахуванням лексико-граматичної складності та логічної структури висловлювання; - самостійно читати різноманітні тексти, адаптуючи стиль і темп читання залежно від цілей, та вибірково користуватися довідковими ресурсами; - чітко й докладно описувати різні теми	Формування особистостей здобувачів / здобувачок освіти, здатних: - брати участь у комунікації між людьми з різним досвідом, проявляючи зацікавленість, співпереживання та ініціюючи запитання або пропозиції; - переказувати основні ідеї довших текстів знайомої тематики, використовуючи нескладну лексику з опорою на перевірку значень (для поглибленого рівня профільної середньої освіти — медіація); - розуміти головні ідеї усного повідомлення, зокрема аргументовані

зі сфери інтересів, висвітлюючи ключові моменти, супроводжуючи їх прикладами, другорядними деталями та аргументацією;

- створювати чіткі, розгорнуті тексти на різні теми у сфері особистих інтересів, з урахуванням аргументів і аналізу інформації з різних джерел;
- до вільної усної взаємодії щодо широкого діапазону ситуацій, із можливістю підтримувати розмову, аргументувати власні думки та висвітлювати особисте ставлення до подій і досвіду;
- ефективно письмово передавати новини, ідеї та особисті погляди, з урахуванням реакції адресата / адресатки, а також письмово підтримувати діалог;
- брати активну участь в онлайн-дискусіях, висловлювати та обґрунтовувати власні думки, відповідати на позиції інших учасників / учасниць.

висловлення на конкретні й абстрактні теми, у стандартному мовленні або знайомому варіанті, з урахуванням лексико-граматичної складності;

- логічної структури висловлювання;
- самостійно читати різноманітні тексти, адаптуючи стиль і темп читання залежно від цілей, та вибірково користуватися довідковими ресурсами;
- чітко й докладно описувати різні теми зі сфери інтересів, висвітлюючи ключові моменти, супроводжуючи їх прикладами, другорядними деталями та аргументацією;
- створювати чіткі, розгорнуті тексти на різні теми у сфері особистих інтересів, з урахуванням аргументів і аналізу інформації з різних джерел;
- до вільної усної взаємодії щодо широкого діапазону ситуацій, із можливістю підтримувати розмову, аргументувати власні думки та висвітлювати особисте ставлення до подій і досвіду;
- ефективно письмово передавати новини, ідеї та особисті погляди, з урахуванням реакції адресата / адресатки, а також підтримувати діалог письмовими засобами;
- брати активну участь в онлайн-дискусіях, висловлювати та обґрунтовувати власні думки, відповідати на позиції інших учасників / учасниць.

Загальною наскрізною метою іншомовної освіти відповідно до державних стандартів є розвиток здатності учнівства спілкуватися іноземними мовами у взаємозв'язку з культурною та іншими ключовими компетентностями для духовного, культурного й національного самовираження і міжкультурної взаємодії, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, мовленнєвої творчості, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

Відповідно до державних стандартів, здобувачі / здобувачки освіти досягають таких рівнів опанування іноземної мови:

РІВЕНЬ ОСВІТИ	ПОЧАТКОВА		БАЗОВА СЕРЕДНЯ		ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ
Іноземна мова	Наприкінці 2 класу	Наприкінці 4 класу	Наприкінці 6 класу	Наприкінці 9 класу	Наприкінці 12 класу
Перша	Pre-A1	A1	A2	B1	B2
Друга	—	—	A1	A2	B1

Рівні володіння мовою визначаються результатами навчальних досягнень у кожному виді комунікативної мовленнєвої діяльності (сприймання, продукування, взаємодія) та узгоджуються з дескрипторами CEFR. У старшій профільній школі як на основному, так і на поглибленому рівні вони відповідають рівню B2. Водночас поглиблений рівень передбачає додатковий вид мовленнєвої діяльності — медіацію, що забезпечує посилену підготовку учнів / учениць, які обирають відповідний профіль.

Узгодження результатів навчання, визначених у державних стандартах, із CEFR створює підґрунтя для міжнародного порівняння рівнів опанування мови та сприяє розвитку мовної та міжкультурної свідомості, дає змогу розвивати наскрізні вміння як основу для формування ключових компетентностей.

III. СТРУКТУРА ГАЛУЗІ

У Державних стандартах загальної середньої освіти результати навчання з іншомовної освіти формулюються з урахуванням вікових особливостей учнів / учениць та принципу поступового ускладнення навчального матеріалу.

Загальні результати в кожному стандарті слугують орієнтирами освітніх досягнень на певному етапі навчання і конкретизуються через відповідні результати та орієнтири для оцінювання. Водночас кількість груп результатів навчання відрізняються: у стандартах початкової та базової середньої освіти виокремлено три основні групи, тоді як у стандарті профільної середньої освіти додається четверта — медіація, що відображає ускладнення змісту та зростання автономії учнів та учениць у спілкуванні іноземною мовою. Такий підхід забезпечує наступність, узгодженість очікувань до навчальних досягнень на всіх рівнях та сприяє формуванню цілісної комунікативної компетентності.

Групи результатів навчання, які передбачені державними стандартами загальної середньої освіти:

ІНО 1 — сприймає усну, аудіовізуальну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування.

ІНО 2 — взаємодіє з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу засобами іноземної мови.

ІНО 3 — надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення іноземною мовою.

ІНО 4² — діє як учасник / учасниця соціуму, який / яка встановлює і допомагає налагоджувати соціальну взаємодію шляхом передавання змісту усного, письмового повідомлення або онлайн-повідомлення з однієї мови іншою.

Група результатів навчання **ІНО 1** спрямована на розвиток умінь сприймати усну, аудіовізуальну інформацію та письмові тексти іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування. Вона передбачає формування здатності розуміти основний зміст та окремі деталі висловлювань, оголошень, інструкцій, розмов і текстів різного типу, адаптованих до віку учнів / учениць. Результати цієї групи охоплюють як сприймання мовлення наживо, зокрема в повсякденних ситуаціях, так і розуміння медіатекстів — аудіо, відео та письмових повідомлень. У середніх та старших класах до цього додається розвиток стратегій смислової обробки інформації, як-от: передбачення змісту, виокремлення основної інформації та здогадування значень незнайомих слів з контексту.

Група результатів навчання **ІНО 2** спрямована на формування здатності ефективно взаємодіяти з іншими особами іноземною мовою в усній, письмовій формі та в онлайн-овому середовищі.

² З'являється в Державному стандарті профільної середньої освіти.

Вона охоплює розвиток умінь брати участь в обговореннях, підтримувати бесіду, ставити й відповідати на запитання, реагувати на репліки співрозмовника / співрозмовниці у типових повсякденних ситуаціях. У межах цієї групи також формуються уміння письмової взаємодії — написання коротких повідомлень, записок, листів — і поступово розширюється здатність до онлайн-комунікації з використанням базових цифрових інструментів. У базовій та профільній середній освіті акцент переноситься на розвиток стратегій комунікативної співпраці, налагодження міжкультурної взаємодії, застосування ввічливих форм мовлення, ініціювання й підтримку розмови, а також на вміння просити уточнення та демонструвати розуміння в процесі спілкування.

Група результатів навчання **ІНО 3** спрямована на розвиток умінь самостійно висловлювати думки, почуття, ставлення та надавати інформацію іноземною мовою як усно, так і письмово. Вона передбачає формування здатності описувати себе, інших людей, події, предмети та явища з особистого життя та навколишнього світу. Учні та учениці вчать створювати зв'язні висловлювання — від простих повідомлень і коротких описів у початковій школі до аргументованих суджень, виступів і презентацій у базовій та профільній освіті. У старших класах результати цієї групи охоплюють також уміння письмово формулювати власну позицію, структурувати текст відповідно до мети та жанру, використовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування та аудиторії.

Група результатів навчання **ІНО 4** представлена наразі в Державному стандарті профільної середньої освіти та спрямована на розвиток умінь медіації — тобто посередництва в міжмовному та міжкультурному спілкуванні. Вона передбачає формування здатності передавати інформацію в межах однієї мови або з однієї мови іншою (усно або письмово), пояснювати, адаптувати або спрощувати зміст повідомлень відповідно до ситуації та потреб комунікації. Ці результати орієнтовані на вищий рівень автономії учнівства, здатність підтримувати ефективну взаємодію в полікультурному середовищі, сприяти взаєморозумінню в групі та налагодженню співпраці, зокрема в навчальному, професійному та соціальному контекстах. Уміння, що формуються в межах цієї групи, відображають нові вимоги до мовної освіти в глобалізованому світі. Простежити цілісну модель випускника / випускниці на кожному з освітніх циклів можна в парадигмі «Я-орієнтири» (Таблиця 4).

У державних стандартах зазначено орієнтири для оцінювання, спираючись на які педагог / педагогиня має змогу дібрати відповідні завдання до уроку, персоналізувати навчання відповідно до особливостей і потреб конкретного класу. Водночас для вчительства важливо системно бачити, яким має бути поступ учнівства в розрізі ключових компетентностей та наскрізних умінь. У таблиці 5 наведено конкретні результати навчання, які відповідають ключовим компетентностям, що формуються на уроках мовно-літературної освітньої галузі на різних циклах навчання. Запропоновані результати є прикладами, які демонструють можливі варіанти реалізації компетентнісного підходу. Більш докладно компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі розкрито у відповідних розділах державних стандартів освіти, де він представлений системно й комплексно.

У таблиці 6 наведено конкретні результати навчання, які відображають формування наскрізних умінь на уроках мовно-літературної освітньої галузі на різних циклах навчання. Запропоновані результати є окремими ілюстративними прикладами, які показують можливі шляхи розвитку наскрізних умінь, але не охоплюють усю різноманітність їхнього формування.

Усвідомлення вчителем / учителькою закономірностей поступу в іншомовній освіті є ключовим для ефективного формування компетентних мовців і читачів / читачок. Іншомовна освіта є цілісною системою, де кожен наступний етап навчання спирається на попередній, поступово ускладнюючи вимоги до знань, умінь і ставлень учнів та учениць. Розуміння цієї динаміки розвитку, від формування елементарних комунікативних умінь у початковій школі до здатності до посередництва за допомогою іноземної мови в профільній, дає змогу вчительству свідомо проєктувати освітній процес, добирати адекватні методи та інструменти оцінювання, а головне —

допомогти кожному учневі та кожній учениці розкрити свій мовний потенціал, стати не лише грамотним користувачем / користувачкою мови, а й особистістю з багатим внутрішнім світом, здатною до самовираження та міжкультурної комунікації. Саме тому постійне професійне зростання вчительства, його обізнаність із сучасними тенденціями в методиці викладання іноземної мови є запорукою якісної освіти та успішного майбутнього українського учнівства.

IV. ПОТОЧНИЙ СТАН І ВИКЛИКИ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Іншомовна освіта в Україні охоплює широку палітру підходів, методів та інструментів, що сприяють формуванню ключових компетентностей, розвитку багатомовності й міжкультурної взаємодії. Іншомовна освіта ґрунтується на принципах інклюзивності, автономії здобувачів / здобувачок освіти, технологічної гнучкості й постійного професійного вдосконалення педагогічних працівників / працівниць. Водночас ефективне впровадження концептуальних засад іншомовної освіти потребує системного аналізу бар'єрів, які виникають у процесі реалізації освітніх реформ, та виявлення можливостей для їх подолання.

У цьому контексті доцільно розглянути основні виклики та потенційні можливості, що постають перед іншомовною освітою в Україні.

1. Виклики, пов'язані з кадровим забезпеченням та вдосконаленням системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників і працівниць.

- Брак кадрів у сфері загальної середньої освіти, зокрема вчителів / учительок іноземної мови, зумовлений старінням педагогічних кадрів, вигоранням і відтоком фахівців / фахівчинь за кордон через війну³. Одним з **основних рішень** для подолання кадрового дефіциту може бути створення умов для залучення та підтримки молодих і кваліфікованих учителів і учительок у сфері викладання іноземних мов. Це передбачає розроблення гнучких програм професійного розвитку, менторської підтримки та кар'єрного зростання, стимулювання повернення в освітню систему тих, хто тимчасово припинив викладацьку діяльність, а також розширення можливостей для дистанційної та змішаної форм викладання.
- Недостатній рівень цифрової грамотності вчителів / учительок іноземної мови, що ускладнює впровадження інноваційних освітніх технологій, включно з інструментами штучного інтелекту, а також ефективне використання віддалених синхронних та асинхронних режимів навчання, зокрема управління взаємодією в цифровому середовищі та індивідуалізацію освітнього процесу. Для **подолання цього виклику** необхідно забезпечити системну та практикоорієнтовану цифрову підготовку вчителів / учительок іноземних мов, зокрема через короткотривалі курси, онлайн-навчання, професійні спільноти та наставництво. Програми мають охоплювати використання інструментів штучного інтелекту, моделювання цифрової взаємодії, індивідуалізацію навчання та забезпечення академічної доброчесності в онлайн-середовищі. Важливо впроваджувати цифрові практики поступово, з орієнтацією на реальні потреби вчительства і можливості їх застосування в освітньому процесі.
- Недостатня інтеграція тем сталого розвитку в освітні програми підготовки й підвищення кваліфікації педагогів / педагогинь, що ускладнює їхню готовність упроваджувати інноваційні підходи у викладанні. Для **розв'язання цього виклику** необхідно інтегрувати теми сталого розвитку в усі рівні педагогічної освіти — від базової підготовки до програм підвищення кваліфікації. Це передбачає оновлення змісту навчальних програм з акцентом на міждисциплінарний підхід, критичне мислення, громадянську відповідальність, екологічну свідомість і соціальну справедливість. Також варто розробити практичні модулі та кейси, які демонструють, як теми сталого розвитку можуть бути реалізовані на уроках іноземної мови, зокрема через автентичні тексти, проєктну діяльність та міжпредметні зв'язки.

³ Освітня галузь відчуває найбільший дефіцит кадрів. (2025, 22 лютого). Нова українська школа (НУШ).

- Участь українських педагогічних закладів вищої освіти у міжнародних ініціативах і програмах академічної мобільності, як-от Erasmus+, є важливим чинником для інтернаціоналізації підготовки вчителів та впровадження сучасних підходів до формування плюрилінгвізму, цифрових та інших компетентностей. Для **подолання цього виклику** важливо підвищити участь педагогічних закладів вищої освіти у міжнародних програмах академічної мобільності шляхом створення інституційної підтримки для подання заявок, розвитку партнерств і покращення володіння іноземними мовами серед викладачів та викладачок. Варто також заохочувати викладачів і викладачок до участі в міжнародних проєктах і забезпечувати визнання результатів такої участі як частини підвищення кваліфікації. Це сприятиме впровадженню сучасних освітніх підходів, розширенню професійного світогляду і формуванню в майбутніх учителів і вчительок глобальних компетентностей.
- Поширеність серед педагогів / педагогинь, зокрема вчителів / учительок іноземних мов, хибного уявлення про відсутність реального вибору програм підвищення кваліфікації від різних суб'єктів освітніх послуг, що стримує професійний розвиток учительства й послаблює довіру до реформи. **Подолати цей виклик** можливо через системне інформування про наявні можливості, зокрема про якісні освітні програми, які пропонують визнані міжнародні організації — Британська Рада, Goethe-Institut, Французький інститут в Україні та мережа Альянс франсез, Американські ради, Європейський центр імені Вергеланда тощо. Освітні ініціативи цих організацій відповідають сучасним вимогам іншомовної освіти, поєднують методичну глибину та інноваційні підходи, орієнтовані на підвищення професійної майстерності. Водночас важливо наголосити, що у випадку, коли участь є платною, фінансуватися має здійснюватися за кошти, передбачені на підвищення кваліфікації в межах освітньої субвенції або місцевих бюджетів чи в інший регламентований спосіб. Це відкриває доступ до якісного навчання без додаткового фінансового навантаження на вчителя / учительку та сприятиме підвищенню обізнаності, активізації професійного розвитку вчительства і посиленню довіри до освітніх реформ.

2. Виклики, пов'язані з навчально-методичним забезпеченням та реалізацією компетентнісного підходу.

- Недостатнє розуміння нових підходів, брак методичної підтримки й фіксація на усталених традиційних моделях навчання призводить до зменшення ефективності впровадження сучасних методик НУШ і компетентнісного навчання та оцінювання. Це знижує темпи впровадження освітньої реформи та ускладнює трансформацію практик навчання. **Щоб подолати спротив** до впровадження сучасних підходів Нової української школи, необхідно зосередитися на підвищенні обізнаності всіх учасників та учасниць освітнього процесу. Важливо демонструвати успішні приклади впровадження компетентнісного навчання й оцінювання, а також забезпечити безперервну методичну підтримку педагогів / педагогинь через професійні спільноти, наставництво та міжшкільну взаємодію. Активне залучення батьків / опікунів до обговорення змін, просвітницькі ініціативи та відкритий діалог сприятимуть формуванню довіри, зменшенню опору та ефективному впровадженню нових практик.
- Низький пріоритет навчання другої іноземної мови в закладах освіти, зумовлений усталеною традицією другорядності предмета, негативно впливає на розвиток плюрилінгвізму та конкурентоспроможності учнівства. **Для підвищення пріоритетності навчання другої іноземної мови в школах** варто посилити інформаційно-методичну підтримку керівників / керівниць та вчителів / учительок закладів освіти щодо ролі плюрилінгвізму в розвитку ключових компетентностей і конкурентоспроможності учнів / учениць. Варто поширювати приклади успішних моделей організації навчання другої іноземної мови, а також надати гнучкі інструменти для кадрового та навчально-методичного забезпечення предмета. Залучення учнівства, батьківства і громад до обговорення мовного компонента освітньої програми закладу освіти також сприятиме усвідомленню його цінності.

- Недостатній рівень міжгалузевої інтеграції змісту іншомовної освіти з іншими освітніми галузями (наприклад, STEAM / STREAM), що зумовлений відсутністю системних підходів, чітких методичних рекомендацій і прикладів реалізації підходу CLIL (Content and Language Integrated Learning). **Для посилення міжгалузевої інтеграції** в іншомовній освіті доцільно розробити й поширити методичні рекомендації щодо впровадження підходу CLIL із прикладами завдань, тем і моделей уроків, що поєднують вивчення мови з елементами змісту інших галузей, зокрема STEAM / STREAM. Необхідно додати теми міжгалузевої інтеграції в програми підвищення кваліфікації вчителів / учительок іноземних мов, а також заохочувати міжпредметну співпрацю педагогів / педагогинь через спільне планування та реалізацію інтегрованих проєктів. Сприяння таким підходам на рівні шкільного керівництва та освітніх політик дасть змогу розвивати іншомовну комунікативну компетентність учнівства в більш прикладному контексті.

3. Виклики, пов'язані з матеріально-технічним забезпеченням.

- Нерівномірне забезпечення шкіл технічними засобами та доступом до цифрових ресурсів, особливо в сільській місцевості, а також відсутність єдиної освітньої платформи, яка б містила навчальні матеріали, модулі для оцінювання результатів навчання учнівства і методичні матеріали для підтримки й професійного розвитку вчительства, створює бар'єр для рівного доступу учнівства до якісної освіти, а для вчителів / учительок ускладнює процес підготовки до уроків. **Можливим рішенням для цього виклику може стати** створення освітньої платформи з навчальними матеріалами, модулями для оцінювання результатів навчання учнівства і методичної підтримки вчительства. Засадничим технічним рішенням стане можливість інтеграції платформи з наявними шкільними системами, що сприятиме гнучкому впровадженню та масштабуванню інновацій у сфері освіти.

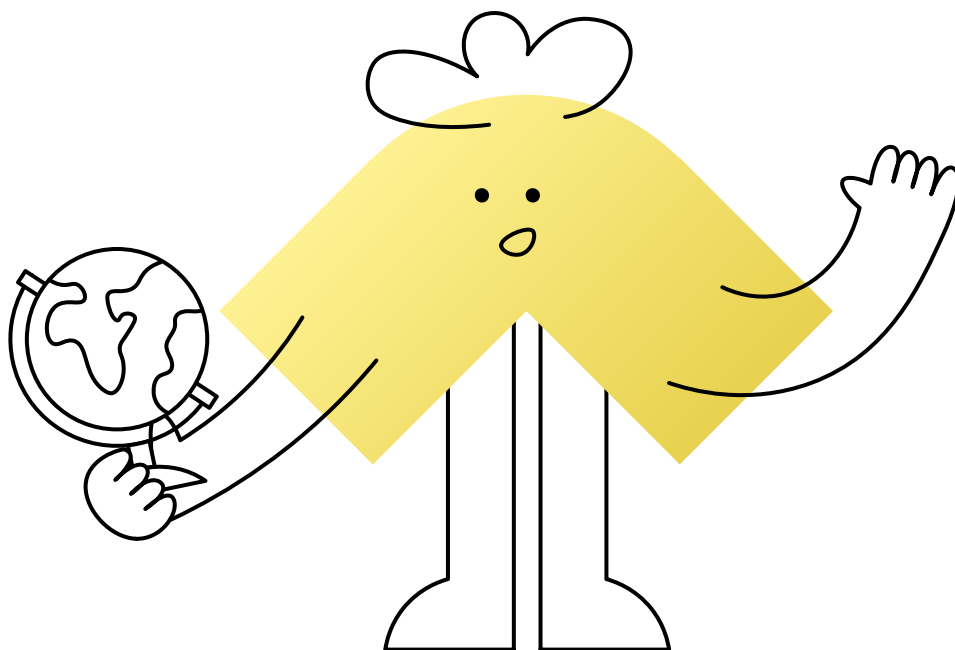
4. Виклики, пов'язані з організацією освітнього процесу та фінансовим забезпеченням закладів загальної середньої освіти.

- Недостатній рівень готовності педагогічних працівників / працівниць, зокрема вчителів / учительок іноземних мов, до реалізації академічної свободи на практиці через очікування шаблонних рішень, низьку впевненість у власних педагогічних рішеннях і відсутність системної підтримки в гнучкому плануванні освітнього процесу відповідно до потреб учнівства і контексту школи⁴. Для **подолання цього виклику** необхідно створити умови для формування в педагогів / педагогинь готовності та впевненості реалізовувати академічну свободу як інструмент педагогічної майстерності. Це передбачає цілеспрямовану підтримку завдяки розбудові мережі професійних спільнот, реалізації якісного наставництва, супервізії та навчання на методичних кейсах, що демонструють різні варіанти гнучкого планування освітнього процесу. Окрему роль у цьому може відігравати залучення учителів / учительок до добровільних процедур оцінювання професійної компетентності, зокрема у формі сертифікації, що не лише сприяє визнанню професійного зростання, а й підсилює мотивацію до саморозвитку. Інтеграція теми академічної свободи в підвищення кваліфікації педагогів / педагогинь допоможе розвивати здатність діяти автономно, відповідально й ураховувати потреби учнівства та контекст навчання.
- Ускладнена реалізація індивідуального підходу внаслідок великої наповнюваності класів, обмежених умов для поділу на групи та делегування відповідних рішень на місцевий рівень, що перешкоджає ефективній реалізації вимог освітнього законодавства. **Щоб забезпечити реалізацію індивідуального підходу** в умовах великої наповнюваності класів і обмежених ресурсів, необхідно розширити інструменти гнучкої організації навчання. Це передбачає використання ротаційних моделей, упровадження проєктного навчання та цифрових рішень з елементами персоналізації. Важливим кроком є розширення автономії закладів освіти в ухваленні рішень щодо поділу на групи та відповідне фінансове забезпечення.

⁴ Узагальнення за результатами «Опитування освітян про політику "Освіта для життя"» 2025 року.

У програми підвищення кваліфікації для вчительства слід інтегрувати теми з адаптивного планування, диференціації завдань і формувального оцінювання, що сприятиме розвитку професійної гнучкості вчителя / вчительки.

- Нерівномірне забезпечення шкіл, зокрема в сільській місцевості, обмежує їхні можливості щодо сучасного освітнього середовища для вивчення іноземних мов, зокрема доступ до якісних матеріалів, технічного обладнання та міжнародних освітніх програм. **Для подолання наслідків нерівномірного забезпечення шкіл**, особливо в сільській місцевості, слід запровадити цільові програми підтримки іншомовної освіти, які передбачають забезпечення закладів освіти сучасним технічним обладнанням, доступом до цифрових ресурсів, онлайн-платформ і автентичних матеріалів. Варто також розширити участь таких шкіл у міжнародних програмах і грантових ініціативах, спрямованих на розвиток багатомовної освіти. Забезпечення рівного доступу до ресурсів сприятиме зменшенню освітньої нерівності та підвищенню якості вивчення іноземних мов у всіх типах громад.

Я-ОРІЄНТИРИ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
(ІНШОМОВНА ОСВІТА)**АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ
ЦИКЛ НАВЧАННЯ
(1–2 КЛАСИ)****ОСНОВНИЙ ЦИКЛ
НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)****АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ
БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)****ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО
НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
(7–9 КЛАСИ)****ПРОФІЛЬНА
СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(10–12 КЛАСИ)****СПРИЙМАННЯ УСНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ**

Я можу розпізнати знайомі слова, прості запитання та повідомлення на слух у знайомих ситуаціях, якщо людина говорить повільно й чітко і я маю підказки — міміку, жести або зображення.

Я розпізнаю знайомі слова та дуже прості фрази про себе, свою родину й найближче оточення, коли люди говорять повільно й чітко.

Я розумію фрази та найчастіше вживану лексику, пов'язану з найбільш актуальними особистими темами (наприклад, дуже проста інформація про себе та сім'ю, покупки, навчання).

Я розумію основну інформацію у повідомленні на теми, пов'язані з повсякденними ситуаціями.

Я розумію тривалі розповіді та лекції, можу простежити складну лінію аргументації, якщо тема достатньо знайома.

Я розумію основну думку коротких, чітких і простих повідомлень та оголошень.

Я можу зрозуміти основну думку радіо- чи телепередач на знайомі теми або особистого інтересу, якщо мовлення повільне й чітке.

Я розумію більшість теленовин та передач про поточні події.

Я розумію більшість фільмів стандартною мовою.

СПРИЙМАННЯ ПИСЬМОВОГО ТЕКСТУ

Я можу розпізнати знайомі слова, знаки та фрази, якщо вони супроводжуються зображеннями (наприклад, у меню з картинками або на вивісках).

Я розумію знайомі імена, слова та дуже прості речення, наприклад, у вивісках, оголошеннях.

Я можу читати дуже короткі й прості тексти.

Я розумію тексти, які містять часто вживану лексику повсякденного спілкування.

Я можу читати статті та звіти на сучасні теми, де автори й авторки висловлюють власні погляди.

Я знаходжу передбачувану інформацію в простих щоденних текстах (реклама, розклад, меню тощо).

Я можу зрозуміти опис подій, почуттів і побажань в особистих листах.

Я розумію сучасну художню прозу.

Я розумію короткі прості особисті листи.

АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
УСНЕ ПРОДУКУВАННЯ				
Я можу розповісти про себе за допомогою коротких фраз, передаючи базову особисту інформацію, наприклад, як мене звати, хто моя родина та яке моє улюблене заняття.	Я можу використовувати прості фрази та речення, щоб описати, де я живу і людей, яких я знаю.	Я можу використовувати кілька пов'язаних фраз і речень, щоб описати свою родину та інших людей, умови життя, освіту тощо.	Я можу поєднувати фрази, щоб описати власний досвід, події, мрії, сподівання та прагнення.	Я можу чітко й докладно описувати широкий спектр тем, що стосуються моїх інтересів.
			Я можу коротко пояснювати свої думки та плани.	Я можу пояснити свої погляди на актуальні питання, вказуючи на переваги й недоліки різних думок.
			Я можу переказати історію або сюжет книги чи фільму та поділитися своїми враженнями.	
ПИСЬМОВЕ ПРОДУКУВАННЯ				
Я можу написати кілька слів про себе, наприклад, ім'я або улюблене заняття, використовуючи словник, якщо потрібно.	Я можу писати прості окремі фрази та речення.	Я можу писати серію простих фраз і речень, поєднуючи їх простими сполучниками, як-от «і», «але» та «тому що».	Я можу створювати зв'язаний текст на знайомі теми або теми особистого інтересу.	Я можу писати чіткий, докладний текст на широкий спектр тем, що мене цікавлять.
				Я можу написати есе або звіт, передаючи інформацію або обґрунтовуючи погляд за чи проти.
УСНА ВЗАЄМОДІЯ				
Я можу ставити й відповідати на запитання про себе та повсякденні ситуації, використовуючи прості фрази й жести.	Я можу спілкуватися простими фразами, якщо співрозмовник / співрозмовниця готові мені допомогти.	Я можу спілкуватися у простих та звичних ситуаціях, які потребують безпосереднього обміну інформацією на знайомі теми.	Я можу спілкуватися іноземною мовою у звичних під час подорожі ситуаціях.	Я можу вільно взаємодіяти зі співрозмовниками / співрозмовницями.
	Я можу ставити й відповідати на прості запитання на знайомі теми.	Я можу підтримати дуже коротку розмову, хоча відчуваю труднощі в її розумінні.	Я можу брати участь в розмові на знайомі теми, які стосуються повсякденного життя (наприклад, сім'я, улюблене заняття, подорожі).	Я можу активно брати участь в обговореннях на знайомі теми, висловлювати та обґрунтовувати свої думки.

АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
ПИСЬМОВА ТА ОНЛАЙН-ВЗАЄМОДІЯ				
Я можу надати просту інформацію про себе (ім'я, адресу, родину) за допомогою коротких фраз у записках або нотатках, за потреби користуючись словником.	Я можу писати короткі прості привітання або повідомлення про те, що я зробив/-ла і що мені сподобалося, та відповідати на коментарі.	Я можу брати участь у базовій соціальній взаємодії, висловлюючи свої емоції, дії або потреби, а також відповідати на коментарі словами подяки, вибачення або даючи відповіді на запитання.	Я можу висловлюватися щодо досвіду, подій, вражень і почуттів, якщо маю змогу підготуватися заздалегідь. Я можу просити або надавати прості пояснення та відповідати на коментарі й запитання досить детально.	Я можу брати участь у спілкуванні з кількома людьми, підхоплювати їхні думки, долучатися до обговорення та допомагати усувати непорозуміння чи суперечки, якщо співрозмовники / співрозмовниці говорять просто, дають мені час і налаштовані на співпрацю.
	Я можу реагувати на дописи, зображення та медіа.	Я можу виконувати прості дії, наприклад замовлення товарів, дотримуватись простих інструкцій і співпрацювати під час виконання спільного завдання.	Я можу працювати в групі над проектом, якщо є візуальні підказки, наприклад зображення, статистика або графіки, які допомагають пояснити складніші ідеї.	Я можу виокремлювати важливі факти, події та досвід, логічно обґрунтовувати свої ідеї й сприяти ефективній співпраці.
	Я можу зробити просту покупку, заповнюючи форми з особистими даними.			
ДЛЯ МЕДІАЦІЇ (ПОГЛИБЛЕНИЙ РІВЕНЬ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ)				
Я можу передавати інформацію, подану в чітких, добре структурованих інформаційних текстах, на теми, що є знайомими або становлять особистий чи поточний інтерес. Я можу допомогти сформулювати завдання простими словами та запросити інших поділитися своїми знаннями. Я можу запросити інших долучитися до обговорення, уточнити причини їхніх поглядів або розширити певні думки, які вони висловили. Я можу ставити доречні запитання для перевірки розуміння понять і повторити частину сказаного іншою людиною, щоб підтвердити взаєморозуміння. Я можу підтримувати культуру спільної комунікації, представляючи людей, обмінюючись інформацією про пріоритети та роблячи прості запити для підтвердження або уточнення. Я можу передавати основний зміст сказаного на теми особистого інтересу, якщо мовці висловлюються чітко, а я маю змогу зробити паузу, щоб обміркувати, як це висловити.				

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

THE WORLD BANK

UKRAINE RELIEF, RECOVERY,
RECONSTRUCTION AND REFORM
TRUST FUND

ОСВІТА
ДЛЯ ЖИТТЯ

У таблиці наведено конкретні результати навчання, які відповідають ключовим компетентностям, що формуються на уроках мовно-літературної (іншомовна освіта) освітньої галузі на різних циклах навчання. Запропоновані результати є прикладами, які демонструють можливі варіанти реалізації компетентнісного підходу. Більш докладно компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі (іншомовна освіта) розкрито у відповідних розділах державних стандартів освіти, де він представлений системно й комплексно.

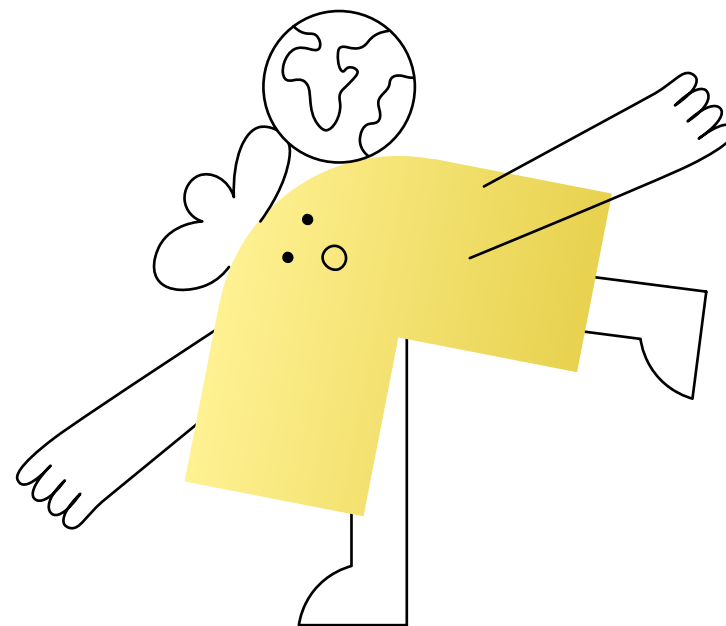
РЕАЛІЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ (ІНШОМОВНА ОСВІТА)

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
Вільне володіння державною мовою	Розпізнає знайомі слова і фрази під час сприйняття усної інформації [2 ІНО 1.2].	Розуміє зміст усного висловлювання у знайомому повсякденному контексті [4 ІНО 1.2].	Розуміє зміст оголошення та інструкції, якщо мовлення чітке та повільне [6 ІНО 1.1.3].	Цілеспрямовано співпрацює зі співрозмовником / співрозмовницею [9 ІНО 2.1.2].	Сприяє спільній взаємодії з іншими особами [12 ІНО 4.2.1].
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вислови та використовуючи за потребою жести [2 ІНО 3.1].	Спілкується на добре знайомі теми, реагує на прості твердження щодо задоволення нагальних потреб та висловлює такі потреби [4 ІНО 3.1].	Цілеспрямовано спілкується зі співрозмовником / співрозмовницею, які в разі потреби пропонують допомогу [6 ІНО 2.1.2].	Ініціює, підтримує й закінчує розмову та просту дискусію [9 ІНО 2.4.1].	Сприяє налагодженню міжкультурної взаємодії [12 ІНО 4.3.1].
Математична компетентність	Розпізнає знайомі слова і фрази під час сприйняття усної інформації [2 ІНО 1.2].	Розуміє зміст усного висловлювання у знайомому повсякденному контексті [4 ІНО 1.2].	Виконує прості інструкції та ставить прості запитання під час виконання спільного онлайн-завдання, якщо співрозмовник готовий допомогти [6 ІНО 2.3.2-2].	Здійснює онлайн-взаємодію зі співрозмовником / співрозмовницею або невеликою групою, яка працює над проектом, у разі наявності засобів візуалізації (зображення, статистичні дані, графіки), які ілюструють пов'язані із завданням поняття [9 ІНО 2.3.2-2].	Пояснює проблему, яка виникла під час отримання товарів і послуг, і розв'язує завдання, які виникають [12 ІНО 2.1.3-2].

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій	Описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлює своє ставлення [4 ІНО 3.2].	Запитує просту інформацію щодо подорожі, користування громадським транспортом, запитує і пояснює, як пройти до певного місця, придбати квитки [6 ІНО 2.1.3-1].	Описує предмети, інтереси, упорядковуючи послідовність опису [9 ІНО 3.1.1-1].	Самостійно добирає для читання різні тексти (наприклад, журнали, романи, історичні книги, біографії, книги з описом подорожей, путівники, тексти пісень, поезій), використовуючи під час читання довідкові джерела [12 ІНО 1.2.5-1].
Інноваційність	Розуміє короткі, прості запитання, твердження, прохання / вказівки та реагує на них вербально та/або невербально [2 ІНО 1.1].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлює своє ставлення [4 ІНО 3.2].	Висловлює власну аргументовану думку, використовуючи прості мовні засоби під час монологу [6 ІНО 3.1.3-1].	Складає план усного або письмового висловлювання з використанням нового мовного і мовленнєвого матеріалу [9 ІНО 3.3.1].	Здійснює посередництво в ситуаціях, у яких виникає непорозуміння [12 ІНО 4.3.3].
Екологічна компетентність	Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи за потребою жести [2 ІНО 3.1].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлює своє ставлення [4 ІНО 3.2].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює простими фразами свою думку [6 ІНО 3.1.1].	Характеризує предмет чи явище, для точного визначення якого не може пригадати слова [9 ІНО 3.3.2-1].	Пише чіткі детальні тексти на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи й оцінюючи інформацію з низки джерел [12 ІНО 3.2.1].
Інформаційно-комунікаційна компетентність	Пише короткі фрази в режимі реального часу, у разі потреби з використанням словника [2 ІНО 3.5].	Створює в режимі реального часу прості повідомлення за допомогою кількох коротких речень [4 ІНО 3.5].	Цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю [6 ІНО 2.3.2].	Здійснює онлайн-взаємодію у формі розмови та простої дискусії [9 ІНО 2.3.1].	Цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю в різних ситуаціях повсякденного життя та спільної роботи групи над проєктом [12 ІНО 2.3.2].

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
Навчання впродовж життя	Надає найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2 ІНО 3.3].	Визначає в усному повідомленні інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми [4 ІНО 1.1]. Визначає в тексті інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми [4 ІНО 2.2].	Використовує прості прийоми, щоб почати, підтримати та закінчити розмову [6 ІНО 2.4.1-1].	Використовує власний мовленнєвий досвід та комунікативні стратегії, щоб підтримувати розмову чи дискусію [9 ІНО 2.4.2-1].	Використовує фрази на кшталт «На це важко відповісти», «Мені варто над цим подумати» тощо, щоб отримати час і сформулювати відповідь на висловлену репліку [12 ІНО 2.4.1-2].
Громадянські та соціальні компетентності	Пише короткими фразами про себе [2 ІНО 3.4].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлює своє ставлення [4 ІНО 3.2].	Заповнює онлайн-анкету, повідомляє особисті та інші дані [6 ІНО 2.3.2-1].	Висловлює власні погляди й думки та запитує про погляди та думки співрозмовника / співрозмовниці, обговорюючи теми, що стосуються особистих інтересів [9 ІНО 2.1.1-3].	Сприяє міжкультурній взаємодії за допомогою простих слів і фраз, щоб попросити співрозмовника / співрозмовницю (співрозмовників) пояснити окремі ідеї та отримати роз'яснення щодо висловленої думки, використовуючи власний мовленнєвий досвід (наприклад, щоб висловити згоду, запрошення, подяку) [12 ІНО 2.1.4-3].
Культурна компетентність	Описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2].	Надає у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи прості слова та вирази [4 ІНО 3.4].	Запитує та розповідає про подію [6 ІНО 2.1.4-4].	Здійснює онлайн-співпрацю та обмін, який вимагає простого роз'яснення важливих деталей, зокрема реєструється на навчальний курс, екскурсію, захід [9 ІНО 2.3.2-1].	Визначає основний зміст більшості фільмів різного типу, інтерв'ю наживо, ток-шоу, вистав за умови, що мовлення нормативне [12 ІНО 1.1.5-2].

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
Підприємливість та фінансова грамотність	Пише короткі фрази в режимі реального часу у разі потреби з використанням словника [2 ІНО 3.5].	Визначає в усному повідомленні інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми [4 ІНО 1.1]. Визначає в тексті інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми [4 ІНО 2.2].	Цілеспрямовано налагоджує онлайн-співпрацю [6 ІНО 2.3.2].	Ініціює, підтримує та закінчує просту розмову на знайому тему, пов'язану з особистими інтересами [9 ІНО 2.4.1-2].	Співпрацює з іншими особами під час виконання простих завдань за умови, що інші учасники / учасниці говорять у повільному темпі й за потреби можуть надати допомогу [12 ІНО 2.1.1-5].

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

THE WORLD BANK

UKRAINE RELIEF, RECOVERY,
RECONSTRUCTION AND REFORM
TRUST FUND

ОСВІТА
ДЛЯ ЖИТТЯ

У таблиці наведено конкретні результати навчання, які відображають формування наскрізних умінь на уроках мовно-літературної (іншомовна освіта) освітньої галузі на різних циклах навчання. Запропоновані результати є окремими ілюстративними прикладами, які показують можливі шляхи розвитку наскрізних умінь, але не охоплюють усю різноманітність їх формування.

РЕАЛІЗАЦІЯ НАСКРІЗНИХ УМІВЬ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ (ІНШОМОВНА ОСВІТА)					
НАСКРІЗНІ ВМІННЯ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
Читати з розумінням	Розпізнає знайомі слова з опорою на наочність [2 ІНО 2.1].	Розпізнає знайомі імена / назви, слова та елементарні фрази в коротких, простих текстах [4 ІНО 2.1].	Розуміє прочитані короткі прості листи [6 ІНО 1.2.1].	Розуміє письмовий текст, здійснює пошук необхідної інформації [9 ІНО 1.2.2].	Розуміє зміст статті, довідки, пов'язаної із сучасними проблемами, за умови, що автор / авторка має чітку позицію і погляд [12 ІНО 1.2.3-1].
Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі	Описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2].	Надає у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи прості слова та вирази [4 ІНО 3.4].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює простими фразами свою думку [6 ІНО 3.1.1].	Обґрунтовує власну думку, наводить аргументи під час тривалого монологу [9 ІНО 3.1.3].	Пише доповіді або есе на різні теми в межах сфери власних інтересів, синтезуючи та оцінюючи інформацію з низки джерел [12 ІНО 3.2.2].
Критично і системно мислити	Розпізнає знайомі слова і фрази під час сприйняття усної інформації [2 ІНО 1.2].	Визначає в усному повідомленні інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми [4 ІНО 1.1]. Визначає в тексті інформацію за різними завданнями на знайомі повсякденні теми [4 ІНО 2.2].	Зауважує та виправляє власні прості мовні помилки [6 ІНО 3.3.3].	Стисло аргументує та пояснює власні думки, плани, дії [9 ІНО 3.1.3-2].	Розв'язує більшість проблем у спілкуванні, використовуючи власний мовленнєвий досвід або уникаючи складних мовних конструкцій [12 ІНО 3.3.2-2].
Логічно обґрунтовувати позицію	Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи,	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі,	Висловлює власну аргументовану думку, використовуючи прості	Обґрунтовує власну думку, наводить аргументи під час	Бере активну участь у бесіді на загальні теми, чітко пояснює та

НАСКРІЗНІ ВМІННЯ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
	вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи у разі потреби жести [2 ІНО 3.1].	використовуючи прості слова, короткі речення та сталі вирази [4 ІНО 3.3].	мовні засоби під час монологу [6 ІНО 3.1.3-1].	тривалого монологу [9 ІНО 3.1.3].	обстоює власні переконання, наводячи відповідні аргументи [12 ІНО 2.1.1].
Діяти творчо	Описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут простими, окремими фразами та висловлює своє ставлення [4 ІНО 3.2].	Розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює простими фразами свою думку [6 ІНО 3.1.1].	Розповідає про свій досвід, описує почуття і реакції у формі простого зв'язного тексту [9 ІНО 3.2.1-2].	Створює власний відгук на художній твір (зокрема літературний) [12 ІНО 4.1.6].
Виявляти ініціативу	Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вислови та використовуючи у разі потреби жести [2 ІНО 3.1].	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі, використовуючи прості слова, короткі речення та сталі вирази [4 ІНО 3.3].	Ініціює, підтримує та закінчує коротку просту розмову [6 ІНО 2.4.1].	Ініціює, підтримує та завершує прості онлайн-дискусії на знайомі теми, робить паузи під час спілкування в режимі реального часу [9 ІНО 2.3.1-1].	Ініціює, підтримує та закінчує розмову і дискусію, використовуючи різні стратегії [12 ІНО 2.4.1].
Конструктивно керувати емоціями	Описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2].	Надає у письмовій формі інформацію про себе, навколишній світ, побут, використовуючи прості слова та вирази [4 ІНО 3.4].	Повідомляє про проблеми зі здоров'ям, зокрема з використанням невербальних засобів спілкування, і виявляє свої емоції на отриману відповідь [6 ІНО 2.1.3-3].	Підтримує розмову, допомагаючи співрозмовникові / співрозмовниці дібрати необхідний мовний і мовленнєвий матеріал та враховуючи його / її емоційний стан [9 ІНО 3.3.2].	Передає відтінки емоцій, наголошує на особистій значущості подій і досвіду, чітко обстоює та обґрунтовує власні переконання [12 ІНО 2.1.1-1].
Оцінювати ризики	Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вислови та використовуючи у разі потреби жести [2 ІНО 3.1].	Спілкується на добре знайомі теми, реагує на прості твердження щодо задоволення нагальних потреб та висловлює такі потреби [4 ІНО 3.1].	Ідентифікує окремі факти та здогадується про значення невідомих слів з контексту, якщо прослухана інформація чи письмовий текст доступний і стосується	Добирає та читає тексти, якщо використані в них мовні засоби належать до сфери повсякденного спілкування [9 ІНО 1.2.5].	Бере активну участь у неформальній розмові на знайомі теми, коментує, чітко висловлює власний погляд, оцінює альтернативні пропозиції, робить припущення та відповідає

НАСКРІЗНІ ВМІННЯ	АДАПТАЦІЙНО-ІГРОВИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ (1–2 КЛАСИ)	ОСНОВНИЙ ЦИКЛ НАВЧАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (3–4 КЛАСИ)	АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (5–6 КЛАСИ)	ЦИКЛ ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (7–9 КЛАСИ)	ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА (10–12 КЛАСИ)
			повсякденної тематики [6 ІНО 1.3.1].		на припущення співрозмовника / співрозмовниці [12 ІНО 2.1.1–2].
Ухвалювати рішення	Надає найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2 ІНО 3.3].	Створює в режимі реального часу прості повідомлення за допомогою кількох коротких речень [4 ІНО 3.5].	Демонструє, що слідкує за ходом розмови, і визначає, що потрібно зробити, якщо співрозмовник / співрозмовниця докладе певних зусиль, щоб досягти розуміння [6 ІНО 2.1.2–1].	Висловлює припущення щодо можливого розв'язання питання, наводячи аргументи та пояснення [9 ІНО 2.1.2–2].	Визначає зміст і доречність новин, статей і доповідей за тематикою обраного профілю, ухвалює рішення про необхідність їх детального опрацювання [12 ІНО 1.2.2–2].
Розв'язувати проблеми	Пише короткі фрази в режимі реального часу у разі потреби з використанням словника [2 ІНО 3.5].	Створює в режимі реального часу прості повідомлення за допомогою кількох коротких речень [4 ІНО 3.5].	Демонструє, що слідкує за ходом розмови, і визначає, що потрібно зробити, якщо співрозмовник / співрозмовниця докладе певних зусиль, щоб досягти розуміння [6 ІНО 2.1.2–1].	Висловлює свої думки щодо розв'язання практичних проблем з урахуванням емоційного стану співрозмовників [9 ІНО 2.1.1–4].	Докладно описує проблему чи ситуацію, розмірковуючи про причини та наслідки, беручи до уваги переваги й недоліки різних підходів [12 ІНО 2.1.2–3].
Співпрацювати з іншими	Запитує та повідомляє інформацію про себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вислови та використовуючи у разі потреби жести [2 ІНО 3.1].	Спілкується на добре знайомі теми, реагує на прості твердження щодо задоволення нагальних потреб та висловлює такі потреби [4 ІНО 3.1].	Цілеспрямовано спілкується зі співрозмовником / співрозмовницею, які в разі потреби пропонують допомогу [6 ІНО 2.1.2].	Просить співрозмовника / співрозмовницю висловитися щодо подальших дій [9 ІНО 2.1.2–3].	Співпрацює під час виконання простих практичних завдань, запитуючи думку інших осіб, надаючи пропозиції та розуміючи відповіді, якщо може попросити повторити або час від часу переформулювати повідомлення [12 ІНО 2.1.2–4].

